

*CONGRESUL AL IV-LEA
AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE* ¹⁶⁸

5 NOIEMBRIE—5 DECEMBRIE 1922

1

CĂTRE CEL DE-AL IV-LEA CONGRES MONDIAL
AL COMINTERNULUI, CĂTRE
SOVIETUL DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR
ȘI OSTAȘILOR ROȘII DIN PETROGRAD

Regret foarte mult că nu pot să particip la prima ședință a congresului și că trebuie să mă mărginesc la a vă adresa în scris salutul meu.

În ciuda imenselor greutăți care stau în calea partidelor comuniste, Cominternul crește și se întărește. Principala lui sarcină constă, ca și înainte, în a câștiga de partea sa majoritatea muncitorilor. Și această sarcină noi o vom *îndeplini* cu orice preț.

Unificarea Internaționalelor a II-a și a II¹/₂ va fi de folos mișcării revoluționare a proletariatului : vor fi astfel mai puține ficțiuni și mai puțină înșelăciune — ceea ce este întotdeauna spre folosul clasei muncitoare.

Trimit cele mai bune urări și un călduros salut muncitorilor din Petrograd și noului lor Soviet, care găzduiesc în orașul lor cel de-al IV-lea Congres al Cominternului.

Muncitorii din Petrograd trebuie să fie printre cei dinți și pe frontul economic. Aflăm cu bucurie despre începutul renașterii economice a acestui oraș. La invitația dumneavoastră de a veni la Petrograd sper să răspund printr-o vizită într-un viitor apropiat.

În Rusia Puterea sovietică își sărbătorește primii cinci ani de existență. Ea este mai trainică decît oricînd. Războiul civil a luat sfîrșit. Am obținut primele succese economice. Pentru Rusia Sovietică constituie un titlu de deosebită mîndrie să ajute pe muncitorii din întreaga lume în greaua lor luptă pentru răsturnarea capitalismului. Victoria va fi a noastră.

Trăiască Internaționala Comunistă !

Moscova, 4 noiembrie 1922

V. Ulianov (Lenin)

„Pravda” nr. 253
din 9 noiembrie 1922

*Se tipărește după textul apărut
în ziar, confruntat cu originalul
corectat de V. I. Lenin*

CINCI ANI DE REVOLUȚIE RUSĂ ȘI PERSPECTIVELE REVOLUȚIEI MONDIALE

RAPORT PREZENTAT LA CEL DE-AL IV-LEA CONGRES
AL COMINTERNULUI, LA 13 NOIEMBRIE 1922

(Apariția tovarășului Lenin este întâmpinată de întreaga asistență cu aplauze și ovații furtunoase, îndelung repetate. Toți se ridică în picioare și cântă „Internaționala“.) Tovarăși! Figurez pe lista vorbitorilor ca raportor principal, dar veți înțelege și dumneavoastră că, după boala mea îndelungată, nu sînt în stare să prezint un raport amplu. Pot să fac doar o introducere la problemele cele mai importante. Tema mea va fi cu totul limitată. Tema „Cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale“ este prea vastă și prea importantă pentru ca un singur vorbitor s-o poată epuiza într-o singură cuvîntare. De aceea îmi aleg numai o mică parte din această temă, și anume problema „noui politici economice“. În mod intenționat îmi aleg numai această mică parte, pentru a vă face cunoscută această problemă, care în momentul de față este extrem de importantă, cel puțin pentru mine, fiindcă tocmai de ea mă ocup acum.

Așadar, am să vorbesc despre modul cum am început noi înfăptuirea noii politici economice și ce rezultate am obținut cu ajutorul acestei politici. Limitîndu-mă la această problemă, voi reuși, poate, să vă prezint o privire generală, care vă va permite să vă faceți o idee de ansamblu asupra ei.

Dacă e să încep prin a arăta cum am ajuns la această nouă politică economică, va trebui să mă refer la un articol pe care l-am scris în 1918¹⁶⁷. La începutul anului 1918,

Într-o scurtă polemică, am atins tocmai problema atitudinii pe care trebuie s-o adoptăm față de capitalismul de stat. Am scris atunci :

„Capitalismul de stat ar însemna *un pas înainte* față de actuala stare de lucruri (adică față de cea de atunci) din Republica noastră sovietică. Dacă peste vreo jumătate de an am avea capitalism de stat, asta ar însemna un succes enorm și ar fi cea mai sigură garanție că într-un an la noi socialismul se va consolida definitiv și va deveni de neînvins“ *.

Asta le-am spus, firește, într-o vreme când eram mai proști decât acum, dar nu chiar atât de proști încât să nu putem examina asemenea probleme.

Așadar, în 1918 eram de părere că, față de situația economică de atunci a Republicii sovietice, capitalismul de stat însemna un pas înainte. O asemenea teză pare foarte ciudată și poate chiar absurdă, deoarece încă de pe atunci republica noastră era o republică socialistă ; pe atunci luam în fiecare zi cu cea mai mare grabă, cu o grabă poate chiar excesivă, diferite măsuri economice noi, care n-ar putea fi altfel calificate decât ca niște măsuri socialiste. Și totuși pe atunci eu socoteam că, în comparație cu situația economică în care se afla pe vremea aceea Republica sovietică, capitalismul de stat însemna un pas înainte, și pentru a explica această idee enumeram pur și simplu elementele structurii economice a Rusiei. Aceste elemente erau, după părerea mea, următoarele : „1) o formă patriarhală, adică forma cea mai primitivă a agriculturii ; 2) mica producție de mărfuri (ea cuprinde și majoritatea țăranilor care vînd grîne) ; 3) capitalismul privat ; 4) capitalismul de stat și 5) socialismul“ ** . Toate aceste elemente economice erau reprezentate în Rusia din acea vreme. Mi-am pus atunci ca sarcină să explic în ce raport se află între ele aceste elemente și dacă n-ar fi cazul să considerăm unul din elementele nesocialiste, și anume capitalismul de stat, ca fiind mai presus decât socialismul. Repet : tuturor li se pare foarte ciudat ca, într-o republică care se proclamă socialistă, un element

* V. I. Lenin. Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 310. — *Nota red.*

** Op. cit., p. 311. — *Nota red.*

nesocialist să fie apreciat ca fiind superior, să fie considerat ca fiind mai presus decît socialismul. Dar acest lucru devine lesne de înțeles dacă vă amintiți că pe atunci noi nu priveam cîtuși de puțin structura economică a Rusiei ca ceva omogen și ajuns la o înaltă treaptă de dezvoltare, ci ne dădeam perfect seama că în Rusia avem o agricultură patriarhală, adică cea mai primitivă formă de agricultură, alături de forma socialistă. Ce rol putea deci să aibă, în asemenea condiții, capitalismul de stat ?

Mă întrebam apoi : care dirr aceste elemente precumpănește ? Este limpede că într-un mediu mic-burghez predomină elementul mic-burghez. Îmi dădeam atunci seama că elementul mic-burghez precumpănește ; era imposibil să gîndești altfel. Întrebarea pe care mi-o puneam atunci — într-o polemică specială, care n-are nici o legătură cu problema de care ne ocupăm acum — era : ce atitudine avem noi față de capitalismul de stat ? Și mi-am dat următorul răspuns : capitalismul de stat, cu toate că nu este o formă socialistă, ar fi pentru noi și pentru Rusia o formă mai favorabilă decît cea actuală. Ce înseamnă asta ? Înseamnă că, deși înfăptuisem deja revoluția socială, noi nu supraapreciam germeii și elementele economiei socialiste ; dimpotrivă, încă de pe atunci ne dădeam seama într-o anumită măsură : da, ar fi fost mai bine dacă am fi ajuns mai întîi la capitalismul de stat și abia după aceea la socialism.

Trebuie să insist în mod deosebit asupra acestui punct, pentru că, cred eu, numai pornind de aici se va putea explica, în primul rînd, ce reprezintă actuala politică economică și, în al doilea rînd, se vor putea trage de aici concluzii practice extrem de importante și pentru Internaționala Comunistă. Nu vreau să spun că noi am avut un plan de retragere dinainte pregătit. Așa ceva n-am avut. Acele — puține — rînduri polemice nu reprezentau, pe atunci, în nici un caz un plan de retragere. Nu găsim în ele, bunăoară, nici un cuvînt despre libertatea comerțului, care constituie un punct deosebit de important și care prezintă o însemnătate fundamentală pentru capitalismul de stat. Totuși, ele dădeau de pe atunci o idee generală, destul de vagă, despre retragere. Și cred că noi, nu numai din punctul de vedere al unei țări care prin structura ei eco-

nomică a fost și continuă să fie și azi foarte înapoiată, trebuie să dăm atenție acestei probleme, dar și din punctul de vedere al Internaționalei Comuniste și al țărilor înaintate din Europa occidentală. Acum, bunăoară, noi lucrăm la întocmirea unui program. Eu personal cred că am proceda cel mai bine dacă am discuta acum toate programele numai în linii generale, ca să spun așa, în prima lectură, și le-am da să le tipărească, urmînd ca hotărîrea definitivă să n-o luăm acum, adică în acest an. De ce ? În primul rînd, desigur, pentru că nu toți, cred eu, le-am studiat destul de bine. Apoi și pentru că noi n-am reflectat aproape de loc asupra ideii unei eventuale retrageri și asupra asigurării acestei retrageri. Or, într-o vreme cînd în lumea întregă au loc schimbări radicale, ca răsturnarea capitalismului și construirea socialismului, cu greutățile ei enorme, aceasta este o problemă asupra căreia trebuie neapărat să ne îndreptăm atenția. Trebuie nu numai să știm cum să acționăm atunci cînd trecem direct la ofensivă și ieșim învingători. Într-o perioadă revoluționară acest lucru nu este chiar atît de greu și nici chiar atît de important ; în orice caz nu este lucrul cel mai hotărîtor. În timpul revoluției se ivesc totdeauna momente cînd adversarul își pierde capul, și dacă îl atacăm într-un asemenea moment, putem lesne învinge. Dar asta nu înseamnă încă nimic, pentru că adversarul nostru, dacă posedă suficientă stăpînire de sine, poate să-și adune din timp forțele ș.a.m.d. El poate atunci foarte ușor să ne provoace la un atac și apoi să ne arunce înapoi pentru ani și ani de zile. Iată de ce cred eu că ideea necesității de a ne pregăti posibilitatea unei retrageri are o foarte mare importanță, și nu numai din punct de vedere teoretic. Și din punct de vedere practic, toate partidele care se pregătesc să treacă, într-un viitor apropiat, la o ofensivă directă împotriva capitalismului, trebuie de pe acum să se gîndească cum să-și asigure retragerea. Cred că dacă vom ține seama de acest învățămînt, ca și de celelalte învățăminte trase din experiența revoluției noastre, asta nu numai că n-o să însemne un prejudiciu pentru noi, dar e foarte probabil ca în multe cazuri să ne fie de folos.

După ce am subliniat că noi, încă din 1918, priveam capitalismul de stat ca o eventuală linie de retragere, trec la

rezultatele noii noastre politici economice. Repet : pe atunci aceasta era încă o idee foarte vagă, dar în 1921, după ce am parcurs etapa, extrem de importantă, a războiului civil și am ieșit învingători, ne-am lovit de o mare — cred chiar cea mai mare — criză politică internă din câte a cunoscut vreodată Rusia Sovietică. Această criză internă a dezvăluit nemulțumirea existentă nu numai în rîndurile unei părți considerabile din țărănime, dar și în rîndurile muncitorilor. S-a întîmplat pentru prima și, sper, pentru ultima oară în istoria Rusiei Sovietice ca mase mari ale țărănimii să fie împotriva noastră, și nu în mod conștient, ci instinctiv, prin starea lor de spirit. Căror cauze se datora această situație aparte și, desigur, foarte neplăcută pentru noi ? Ea se datora faptului că în ofensiva noastră economică înaintasem prea departe, că nu ne asiguraserăm o bază suficientă, că masele au sesizat ceea ce pe atunci nu puteam încă să formulăm în mod conștient, dar am recunoscut și noi curînd, după cîteva săptămîni, și anume că trecerea directă la forme economice pur socialiste, la repartitia pur socialistă depășește forțele noastre și că dacă nu ne vom dovedi în stare să efectuăm o retragere în așa fel încît să ne limităm la sarcini mai ușoare, ne amenință pieirea. Criza a început, mi se pare, în februarie 1921. Chiar în primăvara aceluiași an am hotărît în unanimitate — n-am constatat la noi divergențe însemnate în această privință — să trecem la noua politică economică. Acum, după un an și jumătate, la sfîrșitul anului 1922, sîntem deja în măsură să facem unele comparații. Ce s-a întîmplat ? Cum am trecut noi prin această perioadă de peste un an și jumătate ? Care este rezultatul ? Ne-a adus oare această retragere foloase și ne-a salvat ea cu adevărat, sau rezultatul este încă incert ? Aceasta este principala întrebare pe care mi-o pun eu, și cred că această întrebare prezintă o importanță primordială pentru toate partidele comuniste, căci dacă răspunsul ar fi negativ, am fi condamnați cu toții la pieire. Cred că la această întrebare putem să dăm, cu conștiința împăcată, un răspuns afirmativ, și anume în sensul că acest an și jumătate care a trecut ne oferă o dovadă pozitivă și absolută că am trecut examenul cu succes.

Voi încerca acum să dovedesc acest lucru. Pentru aceasta va trebui să enumăr pe scurt toate elementele componente ale economiei noastre.

Mă voi opri, în primul rînd, asupra sistemului nostru financiar și asupra faimoasei ruble ruse. Cred că putem să considerăm drept faimoasă rubla rusă, fie și pentru simplul motiv că numărul acestor ruble este acum de peste un catralion. (R î s e t e.) Asta reprezintă ceva. Este o cifră astronomică. Sînt convins că nu toți cei de față își dau seama ce înseamnă această cifră. (I l a r i t a t e g e n e r a l ă.) Dar noi nu socotim prea importante aceste cifre din punct de vedere al științei economice, pentru că zerourile pot fi oricînd șterse. (R î s e t e.) În această artă, care din punct de vedere economic este cu totul lipsită de importanță, am obținut de pe acum unele succese, și sînt convins că pe măsura desfășurării lucrurilor vom obține succese mult mai mari. Ceea ce importă într-adevăr este problema stabilizării rublei. Spre soluționarea acestei probleme sînt îndreptate eforturile noastre, ale celor mai capabile elemente ale noastre, și noi considerăm că ea prezintă o importanță decisivă. Dacă reușim să stabilizăm rubla pentru un timp mai îndelungat și apoi pentru totdeauna, înseamnă că am cîștigat. Atunci toate aceste cifre astronomice — toate aceste trilioane și catralioane — nu vor însemna nimic. Atunci vom putea să așezăm economia noastră pe o bază solidă și s-o dezvoltăm astfel mai departe. În legătură cu această problemă cred că pot să citez fapte destul de importante și decisive. În 1921 perioada de stabilitate a rublei-hîrtie a durat mai puțin de trei luni. În anul în curs, 1922, care, ce-i drept, nu s-a încheiat încă, această perioadă a durat peste cinci luni. Cred că acest exemplu este suficient. Desigur, el nu este suficient dacă ne pretindeți să dovedim în mod științific că pe viitor vom rezolva pe de-a-ntregul această problemă. Dar, după părerea mea, este în general imposibil să dovedești pe deplin acest lucru. Datele citate arată că de anul trecut, de cînd am introdus noua noastră politică economică, și pînă astăzi am și învățat să mergem înainte. Și dacă am învățat acest lucru, sînt convins că pe această cale vom reuși să obținem și pe viitor succese dacă, bineînțeles, nu vom comite cine știe ce prostie. Lucrul cel

mai important este însă comerțul, și anume circulația mărfurilor, de care avem neapărată nevoie. Și dacă am reușit să facem față situației timp de doi ani cu toate că ne aflăm în stare de război (fiindcă, după cum știți, Vladivostokul a fost luat de noi abia acum câteva săptămîni), cu toate că abia acum putem începe să desfășurăm în mod sistematic activitatea noastră economică, dacă am reușit totuși să facem ca perioada de stabilitate a rublei-hîrtie să se prelungească de la trei la cinci luni, cred că mi-e îngăduit să afirm că putem fi mulțumiți. Noi, doar, sîntem singuri. N-am primit și nu primim nici un fel de împrumuturi. Nici unul din puternicele state capitaliste, care-și organizează în chip atît de „strălucit“ economia lor capitalistă, încît nici pînă azi ele nu știu încotro se îndreaptă, nu ne-a ajutat. Prin pacea de la Versailles ele au creat un sistem financiar în care nici ele nu pot să se descurce. Dacă aceste mari state capitaliste își gospodăresc astfel finanțele, cred că noi, incuți și înapoiți cum sîntem, putem fi mulțumiți și numai cu faptul că am reușit să înțelegem esențialul, și anume în ce condiții poate fi stabilizată rubla. Toate acestea sînt dovedite nu prin nu știu ce analiză teoretică, ci prin practică, și aceasta este, după părerea mea, mai importantă decît toate discuțiile teoretice din lume. Or, practica arată că în acest domeniu am obținut rezultate decisive, și anume că începem să orientăm economia noastră în direcția stabilizării rublei, ceea ce prezintă o extremă importanță pentru comerț, pentru libera circulație a mărfurilor, pentru țărani și pentru marea masă a micilor producători.

Trec acum la țelurile noastre sociale. Ceea ce ne interesează mai mult este, desigur, țărănimea. În 1921 au existat, fără îndoială, nemulțumiri în rîndurile unei mari părți din țărănime. A urmat apoi foametea, și asta a fost pentru țărănime cea mai grea încercare. Firește, toată străinătatea a început atunci să strige : „Iată la ce rezultate a ajuns economia socialistă“. Cei de acolo, bineînțeles, au trecut sub tăcere faptul că în realitate foametea a fost o monstruoasă consecință a războiului civil. Toți moșierii și capitaliștii care în 1918 dezlănțuiseră ofensiva împotriva noastră au prezentat lucrurile ca și cum foametea ar fi fost o consecință a economiei socialiste. Foametea a fost într-adevăr o

mare și gravă nenorocire, o nenorocire care amenința să distrugă întreaga noastră muncă organizatorică și revoluționară.

Așadar, pun acum întrebarea : după această calamitate neașteptată și fără precedent, cum se prezintă lucrurile astăzi, după ce am introdus noua politică economică, după ce am acordat țăranilor libertatea comerțului ? Răspunsul este limpede și evident pentru toată lumea : țăranimea nu numai că a reușit într-un singur an să lichideze foametea, dar ea a și achitat impozitul în natură în asemenea proporții, încît am primit de pe acum sute de milioane de puduri de cereale, și asta aproape fără să recurgem la măsuri de constrîngere. Răscoalele țărănești, care mai înainte, pînă în 1921, constituiau, ca să zic așa, un fenomen general în Rusia, au dispărut aproape cu desăvîrșire. Țărănimea este mulțumită de situația ei actuală. Acest lucru îl putem afirma cu toată certitudinea. Considerăm că aceste dovezi sînt mai importante decît orice dovezi statistice. Că țăranimea este la noi un factor hotărîtor, de asta nu se îndoiește nimeni. Această țărănime se află astăzi într-o asemenea situație, încît nu mai avem a ne teme că în rîndurile ei s-ar isca vreo mișcare împotriva noastră. Spunem asta în deplină cunoștință de cauză, fără nici o exagerare. Acest lucru l-am și realizat. Țărănimea poate să fie nemulțumită și se poate plînge de un aspect sau altul al activității puterii noastre de stat. Acest lucru este, desigur, posibil și inevitabil, pentru că aparatul nostru de stat și economia noastră de stat sînt încă prea imperfecte pentru a evita asemenea neajunsuri, dar ca țăranimea în ansamblul ei să fie serios nemulțumită de noi este, în orice caz, cu desăvîrșire exclus. Iată ce am reușit noi să realizăm în decurs de un an. Cred că și asta este destul de mult.

Trec acum la industria ușoară. Vorbind de industrie, trebuie neapărat să facem deosebire între industria grea și cea ușoară, întrucît ele se află în situații diferite. În ceea ce privește industria ușoară, pot să spun liniștit : aici se observă un avînt general. N-am să intru în amănunte. Nu e atribuția mea să prezint date statistice. Dar această impresie generală se bazează pe fapte, și pot să garantez că la baza ei nu este nimic eronat sau inexact. Constatăm un

avînt general al industriei ușoare și, în legătură cu aceasta, o îmbunătățire certă a situației muncitorilor, atît la Petrograd cît și la Moscova. În alte regiuni acest lucru se observă într-o măsură mai mică, fiindcă acolo predomină industria grea, așa că în această privință nu trebuie să generalizăm. Totuși, repet, în industria ușoară se observă un avînt incontestabil, iar îmbunătățirea situației muncitorilor din Petrograd și din Moscova este un fapt neîndoielnic. În primăvara anului 1921 au existat, în ambele aceste orașe, unele nemulțumiri în rîndurile muncitorilor. Acum nu se mai poate vorbi de așa ceva. Noi, care urmărim zi de zi situația și starea de spirit a muncitorilor, nu ne înșelăm în această privință.

A treia problemă privește industria grea. Trebuie să spun că aici situația continuă încă să fie grea. Dar o oarecare schimbare în această situație s-a produs totuși în perioada 1921—1922. Putem deci să sperăm că într-un viitor apropiat situația se va îmbunătăți. Am procurat în parte mijloacele necesare în acest scop. Într-o țară capitalistă o îmbunătățire a situației industriei grele ar necesita un împrumut de sute de milioane, fără de care o asemenea îmbunătățire ar fi imposibilă. Istoria economică a țărilor capitaliste ne arată că în țările înapoiate numai niște împrumuturi de sute de milioane, în dolari sau în ruble-aur, contractate pe termen lung, ar putea să constituie un mijloc de ridicare a industriei grele. Dar nouă nu ni s-au acordat asemenea împrumuturi și pînă în prezent n-am primit nimic. Ceea ce s-a scris pînă acum despre concesiuni și despre alte chestiuni asemănătoare a rămas, aproape în întregime, doar pe hîrtie. În ultima vreme noi am scris foarte mult despre toate acestea și în special despre concesiunea Urquhart. Și totuși politica noastră de concesiuni mi se pare foarte bună. Cu toate acestea, noi n-am acordat încă nici o concesiune rentabilă. Acest lucru vă rog să nu-l uitați. Așadar, situația industriei grele constituie într-adevăr, pentru țara noastră înapoiată, o problemă foarte dificilă, deoarece nu putem spera să obținem împrumuturi din țările bogate. Cu toate acestea, observăm de pe acum o îmbunătățire simțitoare și vedem, totodată, că activitatea noastră comercială ne-a și adus un oarecare capital. Este adevărat că acest

capital este, deocamdată, de proporții foarte modeste, depășind cu puțin cifra de 20 000 000 de ruble-aur. Dar, în orice caz, începutul a fost făcut : comerțul nostru ne pune la dispoziție mijloace pe care le putem folosi pentru dezvoltarea industriei grele. În momentul de față industria noastră grea, în orice caz, se află încă într-o situație foarte dificilă. Dar hotărâtor, cred eu, e faptul că sîntem de pe acum în stare să realizăm unele economii. Acest lucru îl vom face și pe viitor. Deși adeseori asemenea economii se fac pe socoteala populației, acum trebuie totuși să le facem. În prezent studiem problema reducerii bugetului nostru de stat și a restrîngerii aparatului de stat. Mai departe am să spun cîteva cuvinte despre aparatul nostru de stat. Trebuie, în orice caz, să reducem aparatul de stat, să facem cît mai multe economii cu putință. Noi facem economii pretutindeni, chiar și la școli. Și noi le considerăm necesare, deoarece știm că fără salvarea industriei grele, fără refacerea ei, nu putem construi nici o industrie, iar fără industrie, noi, în general, vom pieri ca țară independentă. Acest lucru îl știm foarte bine.

Pentru Rusia salvarea nu stă numai într-o bună recoltă obținută de gospodăria țărănească — asta e încă puțin ; și nici numai într-o bună situație a industriei ușoare, care furnizează țărănimii articole de consum — și asta e încă puțin ; noi avem nevoie și de o industrie *grea*. Dar pentru a o aduce într-o stare bună e nevoie de cîteva ani de muncă.

Industria grea are nevoie de subvenții din partea statului. Dacă nu le găsim, sîntem pierduți ca stat civilizată — nu mai vorbesc ca stat socialist. În această privință am făcut, așadar, un pas hotărâtor. Am început să acumulăm mijloacele necesare pentru a pune industria grea pe picioarele ei proprii. E adevărat că suma pe care am strîns-o pînă acum abia trece de 20 000 000 de ruble-aur, dar, în orice caz, această sumă există și ea este destinată exclusiv ridicării industriei noastre grele.

Cred că v-am expus — pe scurt și în linii generale, așa cum v-am promis — principalele elemente ale economiei noastre naționale și cred că din toate acestea se poate trage concluzia că noua politică economică a dat de pe acum rezultate pozitive. Avem de pe acum dovada că noi ca stat

sîntem în stare să facem comerț, să ne menținem poziții solide în agricultură și în industrie și să pășim înainte. Acest lucru ne-a fost dovedit de activitatea practică. Cred că asta este deocamdată suficient. Noi mai avem încă mult de învățat, și am înțeles că mai trebuie încă să învățăm. Noi deținem de cinci ani puterea, și în tot acest timp ne-am aflat mereu în stare de război. Am obținut, așadar, un succes.

Lucrul acesta este și de înțeles, pentru că țărănimea a fost de partea noastră. Ar fi și greu ca cineva să fie mai mult de partea noastră decît a fost țărănimea. Ea a înțeles că în spatele albgardiștilor se află moșierii, pe care îi urăște mai mult decît orice pe lume. Iată de ce țărănimea s-a situat de partea noastră cu cel mai mare entuziasm și cu tot devotamentul. Nu ne-a fost greu s-o determinăm să ne așere împotriva albgardiștilor. Țăranii, care înainte urau războiul, au făcut acum tot ce le-a stat în putință pentru războiul împotriva albgardiștilor, pentru războiul civil împotriva moșierilor. Totuși asta n-a fost încă totul, pentru că aici se pune, în fond, problema dacă puterea va rămîne în mîna moșierilor sau în mîna țăranilor. Pentru noi asta nu era de ajuns. Țăranii înțeleg că noi am cucerit puterea pentru muncitori și că țelul pe care-l urmărim noi este să creăm, cu ajutorul acestei puteri, orînduirea socialistă. De aceea cel mai important lucru pentru noi era pregătirea economică a economiei socialiste. Această pregătire noi n-am putut s-o facem pe căi directe. Am fost nevoiți s-o facem pe căi ocolite. Capitalismul de stat, așa cum l-am introdus la noi, este un capitalism de stat sui-generis. El nu corespunde noțiunii obișnuite de capitalism de stat. Avem în mîinile noastre toate posturile de comandă, avem în stăpînirea noastră pămîntul, care aparține statului. Asta-i foarte important, deși adversarii noștri prezintă lucrurile ca și cum asta n-ar însemna nimic. Acest punct de vedere este fals. Faptul că pămîntul aparține statului este extrem de important și prezintă o mare însemnătate practică și din punct de vedere economic. Am reușit să obținem acest rezultat, și trebuie să spun că și pe viitor întreaga noastră activitate trebuie să se desfășoare numai în acest cadru. Am reușit de pe acum să facem ca țărănimea

noastră să fie mulțumită, ca industria să se dezvolte și comerțul să se înviorzeze. Așa cum am mai spus, capitalismul nostru de stat se deosebește de un capitalism de stat în înțelesul strict al cuvântului prin aceea că nu numai pământul, dar și toate elementele mai importante ale industriei se află în mâinile statului proletar. În primul rînd, noi am dat în arendă numai o anumită parte din industria mică și mijlocie, iar restul a rămas în mâinile noastre. În ce privește comerțul, țin să subliniez că noi căutăm să înființăm — și am început să înființăm — societăți mixte, adică societăți în care o parte din capital aparține unor capitaliști particulari, și anume unor capitaliști străini, iar cealaltă parte ne aparține nouă. În primul rînd, în felul acesta învățăm să facem comerț, lucru de care avem absolută nevoie, iar în al doilea rînd, avem oricînd posibilitatea — dacă considerăm necesar — să lichidăm o asemenea societate, așa că noi, ca să zic așa, nu riscăm nimic. În schimb învățăm de la capitalistul particular și, urmărind cum lucrează, vedem cum putem să mergem înainte și ne dăm seama ce greșeli facem. Cred că mă pot limita la aceste explicații.

Aș vrea să mai ating încă cîteva puncte de mai mică importanță. Nu încapе îndoială că am făcut foarte multe prostii, și o să mai facem încă. Nimeni nu poate să judece și să vadă acest lucru mai bine decît mine. (R î s e t e.) Dar de ce facem prostii ? Este lesne de înțeles : în primul rînd, sîntem o țară înapoiată ; în al doilea rînd, instrucțiunea la noi este cît se poate de redusă ; în al treilea rînd, nu primim nici un ajutor din afară. Nici una din țările civilizate nu ne ajută. Dimpotrivă, toate acționează împotriva noastră. În al patrulea rînd, din vina aparatului nostru de stat. Am preluat vechiul aparat de stat, și asta a fost nenorocirea noastră. Aparatul de stat lucrează foarte adeseori împotriva noastră. Fapt este că în 1917, după ce am cucerit puterea, aparatul de stat ne-a sabotat. Ne-am speriat grozav atunci și ne-am rugat de ei : „Fiți buni și veniți înapoi la noi“. Ei s-au înapoiat cu toții, și asta a fost nenorocirea noastră. Avem acum o mulțime imensă de funcționari, dar nu avem oameni îndeajuns de pregătiți ca să putem dispune în mod efectiv de ei. În realitate se întîmplă foarte adeseori că aici, sus, unde avem puterea de stat, aparatul, de bine de

rău, funcționează, în timp ce jos ei sînt cei care comandă, și comandă în așa fel că de foarte multe ori lucrează împotriva dispozițiilor date de noi. Sus avem nu știu cîți oameni de-ai noștri, dar în orice caz eu cred că numai cîteva mii sau cel mult cîteva zeci de mii, în timp ce jos se află sute de mii de vechi funcționari, pe care i-am preluat de la regimul țarist și de la societatea burgheză și care — în parte conștient, în parte inconștient — lucrează împotriva noastră. Aici, fără îndoială, nu se poate face nimic într-un scurt interval de timp. Aici trebuie să lucrăm ani de-a rîndul pentru a perfecționa aparatul, a-l schimba și a atrage forțe noi. Acest lucru îl facem într-un ritm destul de rapid, poate chiar prea rapid. Au fost înființate școli sovietice, facultăți muncitorești, cîteva sute de mii de tineri învață, învață poate prea repede, dar în orice caz munca a început, și eu cred că are să dea roade. Dacă nu vom lucra prea în grabă, în cîteva ani vom avea un mare număr de tineri capabili să schimbe în mod radical aparatul nostru.

Am spus că noi am făcut o mulțime de prostii, dar în această privință trebuie să spun ceva și despre adversarii noștri. Dacă adversarii noștri ne scot ochii cu afirmația că însuși Lenin recunoaște că bolșevicii au făcut o mulțime de prostii, aș dori să le răspund următoarele: este adevărat, dar, vedeți dumneavoastră, prostiile noastre sînt totuși cu totul de altă natură decît ale voastre. Noi abia am început să învățăm, dar învățăm atît de sistematic, încît avem toată siguranța că vom obține rezultate bune. Dar dacă adversarii noștri, adică capitaliștii și eroii Internaționalei a II-a, subliniază prostiile săvîrșite de noi, să-mi fie permis să citez spre comparație cuvintele unui celebru scriitor rus, care, puțin modificate, ar suna cam așa: cînd bolșevicii fac prostii, ei spun: „De două ori doi fac cinci“; dar cînd adversarii lor, adică capitaliștii și eroii Internaționalei a II-a, fac prostii, ei spun: „De două ori doi fac o lumînare de stearină“¹⁰⁸. Asta nu-i greu de dovedit. Luați, de exemplu, tratatul pe care America, Anglia, Franța și Japonia l-au încheiat cu Kolceak. Vă întreb: există pe lume țări mai civilizate și mai puternice decît acestea? Și care a fost rezultatul? Ele au promis ajutorul lor lui Kolceak fără să calculeze, fără să chibzuiască, fără să observe. După păre-

rea mea, acesta a fost un fiasco pe care, din punct de vedere al rațiunii omenești, cu greu îl poți înțelege.

Sau un alt exemplu și mai recent, și mai important : pacea de la Versailles. Vă întreb : ce au făcut în acest caz „marile“, „glorioasele“ puteri ? Cum vor putea ele acum să găsească o ieșire din acest haos, din această situație absurdă ? Cred că nu exagerez dacă repet că prostiile făcute de noi nu înseamnă încă nimic în comparație cu prostiile pe care le comit statele capitaliste, lumea capitalistă și Internaționala a II-a, toate laolaltă. De aceea cred că perspectivele revoluției mondiale — o temă pe care trebuie s-o ating în treacăt — sînt favorabile. Și în anumite condiții ele vor deveni, cred, și mai favorabile. Despre aceste condiții aș vrea să spun cîteva cuvinte.

În 1921, la Congresul al III-lea am adoptat o rezoluție cu privire la structura organizatorică a partidelor comuniste și la metodele și conținutul muncii lor ¹⁶⁹. Această rezoluție este minunată, dar ea este aproape complet rusească, adică se bazează în întregime pe condițiile existente în Rusia. Aceasta este partea ei bună, dar în același timp și partea ei proastă. Proastă pentru că, sînt convins, aproape nici un străin nu va putea s-o citească — am parcurs încă o dată această rezoluție înainte de a face asemenea afirmație. În primul rînd, ea este prea lungă — conține 50 de paragrafe sau chiar mai multe. Străinii, de obicei, nu pot să citească așa ceva. În al doilea rînd, chiar dacă o s-o citească, nici unul dintre ei n-are s-o înțeleagă, tocmai pentru că este prea specific rusească. Și asta nu pentru că este scrisă în limba rusă — ea este excelent tradusă în toate limbile —, ci pentru că este în întregime pătrunsă de spiritul rusc. Și în al treilea rînd, chiar dacă în mod excepțional o s-o înțeleagă vreun străin, tot n-are s-o poată pune în practică. Aceasta este a treia lipsă a ei. Am stat de vorbă cu cîteva dintre delegații veniți aici și, deși nu voi putea continua să particip personal la lucrările congresului — spre regretul meu, îmi e imposibil —, sper că voi reuși totuși să stau de vorbă mai pe larg cu un mare număr de delegați din diverse țări. Am impresia că am comis o mare greșală cu această rezoluție, și anume că ne-am închis singuri calea spre noi succese. Cum am mai spus, rezoluția este minunat întoc-

mită, și eu sînt gata să subscriu la oricare din cele 50 — sau peste 50 — de paragrafe ale ei. Dar noi n-am înțeles încă cum trebuie să prezentăm străinilor experiența noastră rusească. Tot ce s-a spus în rezoluție a rămas literă moartă. Și dacă nu vom înțelege acest lucru, nu vom putea merge mai departe. Cred că cel mai important pentru noi toți, atît pentru tovarășii ruși cît și pentru cei străini, este că, după cinci ani de revoluție rusă, mai trebuie încă să învățăm. Abia acum am căpătat posibilitatea să facem acest lucru. Nu știu cît de mult timp vom avea această posibilitate. Nu știu cît timp ne vor lăsa puterile capitaliste să învățăm în liniște. Dar fiecare moment de răgaz pe care ni-l dă activitatea militară, pe care ni-l dă războiul, va trebui să-l folosim pentru a învăța, și încă de la început.

Întregul nostru partid și toate păturile sociale din Rusia dovedesc acest lucru prin setea lor de învățatură. Această dorință de a se instrui ne arată că pentru noi, în momentul de față, sarcina cea mai importantă este aceea de a învăța, de a învăța mereu. Dar și tovarășii din străinătate trebuie să învețe, chiar dacă nu în sensul în care trebuie să învățăm noi — să citim, să scriem și să înțelegem cele citite, lucru de care mai avem încă nevoie. Se discută de către unii dacă toate astea țin de cultura proletară sau de cea burgheză. Las deschisă această problemă. În orice caz, un lucru este sigur : trebuie, în primul rînd, să învățăm să citim, să scriem și să înțelegem cele citite. Cei din străinătate nu mai au nevoie de așa ceva. Ei au acum nevoie de ceva mai înalt : acest ceva include în primul rînd necesitatea ca și ei să înțeleagă ceea ce am scris noi despre structura organizatorică a partidelor comuniste și ceea ce tovarășii din străinătate au semnat fără să citească și fără să înțeleagă. Aceasta trebuie să devină prima lor sarcină. Este necesar ca această rezoluție să fie tradusă în viață. Acest lucru nu se poate face peste noapte, așa ceva ar fi absolut imposibil. Rezoluția este prea rusească : ea oglindește experiența rusă, de aceea nu este cîtuși de puțin înțeleasă de tovarășii din străinătate, și ei nu se pot mulțumi s-o atîrne într-un colț ca pe o icoană și să i se închine. În felul acesta nu se poate ajunge la nici un rezultat. Ei trebuie să-și însușească o parte din experiența rusă. Cum o să se facă acest lucru nu știu. S-ar putea

ca fasciștii din Italia, bunăoară, să ne facă mari servicii, arătându-le italienilor că nu sînt încă îndeajuns de luminați și că țara lor nu este încă ferită de ultrareacționari. Acest lucru s-ar putea să fie foarte folositor. Noi, rușii, trebuie, de asemenea, să găsim căile necesare pentru a explica străinilor principiile acestei rezoluții. Altfel ei vor fi în absolută imposibilitate de a aplica această rezoluție. Sînt convins că, în această privință, trebuie să spunem nu numai tovarășilor din Rusia, dar și celor din străinătate, că cel mai important lucru în perioada care vine este învățătura. Noi învățăm în sens general, în timp ce ei trebuie să învețe într-un sens special, pentru a putea într-adevăr să înțeleagă organizarea, structura, metoda și conținutul activității revoluționare. Dacă această cerință va fi împlinită, sînt convins că perspectivele revoluției mondiale vor fi nu numai bune, dar chiar excelente. (Aplauze furtunoase, îndelung repetate. Aclamațiile: „Trăiască tovarășul nostru Lenin!” stîrnesc noi și însuflețite ovații.)

„Pravda” nr. 258
din 15 noiembrie 1922

Se tipărește după textul apărut în „Bulletinul celui de-al IV-lea Congres al Internaționalei Comuniste” nr. 8 din 16 noiembrie 1922, confruntat cu stenograma în limba germană, corectată de V. I. Lenin

„R. E. Klasson“, după numele inginerului care a construit-o) a fost scris ca răspuns la invitația de a lua cuvântul la inaugurarea clubului, cu prilejul celei de-a cincea aniversări a Revoluției Socialiste din Octombrie. — 292.

- 165 Scrisoarea „*Către muncitorii de la fabrica de postav Stodol din Klinți*“ a fost scrisă de V. I. Lenin ca răspuns la adresa de salut pe care i-au trimis-o la 3 noiembrie 1922 muncitorii fabricii, în legătură cu faptul că întreprinderii lor îi fusese atribuit numele de „V. I. Lenin“. O data cu adresa de salut, muncitorii i-au trimis în dar lui Vladimir Ilici un cupon de stofă pentru un costum. În scrisoarea lor către Lenin, muncitorii fabricii scriau :

„Scumpul nostru Ilici !

În ziua celei de-a cincea aniversări a revoluției proletare, noi, muncitorii fabricii de postav Stodol, am hotărît să dăm fabricii noastre numele tau. Cu această ocazie îți trimitem salutul nostru călduros și un dar modest din producția noastră.

Am fi fericiți dacă tu, învățătorul și conducătorul nostru, ai îmbrăca costumul țesut de mâinile noastre. Să-l porți sănătos, Vladimir Ilici, și să știi că sîntem întotdeauna alături de tine.

Muncitorii fabricii «V. I. Lenin» din Klinți,
devotați revoluției și ție.

Klinți, 3 noiembrie 1922“. — 293.

- 166 *Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste* a avut loc între 5 noiembrie și 5 decembrie 1922. Deschiderea congresului a avut loc la Petrograd ; de la 9 noiembrie ședințele lui s-au ținut la Moscova. La lucrările congresului au participat reprezentanți a 58 de partide comuniste, ai altor trei partide : Partidul socialist italian, Partidul muncitoresc islandez și Partidul popular-revoluționar mongol, precum și reprezentanți a cinci organizații muncitorești : Internaționala Comunistă a Tineretului, Internaționala Sindicală Roșie, Secretariatul internațional al femeilor, Ajutorul Muncitoresc Internațional și Organizația negrilor din S.U.A. La congres au participat pentru prima oară delegați reprezentînd partidele comuniste din Japonia, Portugalia, Brazilia, precum și alte cîteva partide care au luat ființă după *Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste*.

Congresul al IV-lea a discutat darea de seamă a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, precum și următoarele probleme : cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale, ofensiva capitalului, programul Internaționalei Comuniste, sarcinile comuniștilor în sindicate, problemele Orientului și problema agrară etc.

V. I. Lenin a desfășurat o vastă muncă pentru pregătirea congresului. Aflat în fruntea biroului delegației P.C. (b) din Rusia la congres, birou în care fusese ales în ziua de 7 octombrie 1922 la plenara Comitetului Central, Lenin a condus întreaga activitate a delegației ruse, a participat activ la elaborarea principalelor hotărîri ale congresului. El și-a pregătit foarte mi-

nuțios raportul la congres, întocmind în acest scop două planuri, în limbile rusă și germană (vezi volumul de față, p. 455—463).

Mesajul de salut ce se publică mai jos a fost citit la deschiderea congresului, în ziua de 5 noiembrie 1922. Raportul „Cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale”, prezentat de Lenin în limba germană la ședința din dimineața zilei de 13 noiembrie, a constituit evenimentul central al congresului. Primind în aceeași zi stenograma descifrată în limba germană și traducerea ei în limba rusă, Lenin a scris următoarele : „*Foarte, foarte bine!!* Multe mulțumiri. Nu uitați să-l publicați în „*Pravda*”. Raportul a fost publicat în numărul din 15 noiembrie 1922 al ziarului „*Pravda*”.

Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste a adoptat o rezoluție în problema rusă. În această rezoluție se sublinia că Rusia Sovietică rămîne pentru proletariatul mondial un extrem de bogat tezaur de experiență revoluționară-istorică și se acorda o înaltă apreciere noii politici economice, ca politică orientată spre construirea socialismului. Congresul a arătat că numai eforturile comune ale proletariatului mondial pot garanta revoluția proletară din Rusia împotriva pericolului unui atac din partea statelor imperialiste și al restaurării capitalismului, și a chemat pe oamenii muncii din toate țările să sprijine Rusia Sovietică, militînd sub steagul lozincilor „Jos mîinile de pe Rusia Sovietică !”, „Cerem recunoașterea juridică a Rusiei Sovietice !”, „Ajutor efectiv pentru refacerea economică a Rusiei Sovietice !”

Congresul a analizat sub toate aspectele situația și sarcinile mișcării revoluționare internaționale, a făcut bilanțul luptei clasei muncitoare din țările capitaliste în cele 18 luni care s-au scurs după Congresul al III-lea și a subliniat că tactica frontului unic, promovată de Internaționala Comunistă, s-a dovedit a fi justă. În tezele cu privire la tactica Internaționalei Comuniste s-a făcut o caracterizare pregnantă a ofensivei economice și politice a burgheziei împotriva clasei muncitoare, indicîndu-se totodată sarcinile care revin partidelor comuniste pe linia organizării unei riposte la atacul întreprins de capital, a intensificării luptei împotriva fascismului pe baza tacticii de front unic. Pornind de la tactica de front unic, congresul a lansat lozincă luptei pentru un guvern muncitoresc, considerat de el ca o eventuală formă de tranziție la dictatura proletariatului. Congresul a arătat totodată că în anumite condiții este posibilă crearea unui guvern muncitoresc și pe baze parlamentare, subliniind în mod expres că atît crearea unui astfel de guvern cît și însuși existența lui sînt indisolubil legate de lupta revoluționară împotriva burgheziei.

Examinînd situația internațională în legătură cu crearea sistemului de la Versailles, congresul a subliniat că acest sistem ascute contradicțiile dintre statele imperialiste, duce la intensificarea militarizării, la creșterea pericolului izbucnirii unui nou război mondial și a chemat partidele comuniste, și în primul rînd pe

comuniștii din Franța și Germania, să întărească solidaritatea internațională a proletariatului.

Congresul a întreprins un nou demers pentru crearea frontului unic al clasei muncitoare, adresînd Congresului de la Haga, Internaționalelor a II-a și a II^{1/2} și sindicatelor din toate țările o scrisoare deschisă în care chema la acțiuni comune împotriva ofensivei capitalului și a pericolului de război. Definind sarcinile comuniștilor în mișcarea sindicală, congresul a lansat lozinca luptei pentru unitatea mișcării sindicale, lozincă ce a stat la baza hotărîrilor Congresului al II-lea al Internaționalei Sindicale Roșii, care a avut loc la Moscova între 19 noiembrie și 2 decembrie 1922.

La discutarea problemei programului Internaționalei Comuniste, congresul a ținut seama de recomandarea lui V. I. Lenin ca acesta să nu fie adoptat în formă definitivă, deoarece trebuie pregătit mai temeinic. La 20 noiembrie, la o consfătuire a biroului delegației ruse, care s-a ținut sub conducerea lui Lenin, a fost elaborat un proiect de hotărîre în problema programului, care a stat la baza rezoluției adoptate de congres în ziua de 21 noiembrie. În această rezoluție congresul a hotărît să transmită toate proiectele de program Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste spre studiere, prelucrare amănunțită și publicare și a stabilit că toate partidele trebuie să elaboreze programe naționale proprii.

Analizînd situația mișcării de eliberare națională din țările asuprite și dependente, congresul a lansat pentru țările coloniale și semicoloniale lozinca frontului unic antiimperialist. În vederea precizării politicii partidelor comuniste în problema agrară, congresul a adoptat un concept de program agrar de acțiune al Internaționalei Comuniste. Proiectul inițial, care în esență nu făcea decît să repete rezoluția Congresului al II-lea al Internaționalei Comuniste în problema agrară și care avea unele formulări imprecise, fusese criticat de Lenin în scrisoarea sa din 25 noiembrie 1922 către membrii biroului delegației ruse (scrisoarea a fost tradusă în patru limbi și difuzată delegaților la congres). Lenin a propus ca „rezoluția nouă să fie confruntată, frază cu frază, cu textul rezoluției Congresului al II-lea“, spre a se evita orice contradicție între ele, și „să se imprime acestei rezoluții noi caracterul unui comentariu pentru cazuri concrete“. În conformitate cu indicațiile lui Lenin, proiectul a fost prelucrat și prezentat sub formă de instrucțiuni pentru aplicarea practică a rezoluției Congresului al II-lea.

Într-una din ședințele congresului a fost ascultat raportul cu privire la activitatea Ajutorului Muncitoresc Internațional. La 2 decembrie 1922, V. I. Lenin a adresat secretarului Ajutorului Muncitoresc Internațional o scrisoare cu aprecieri elogioase pentru rezultatele obținute pe linia organizării ajutorului acordat de proletariatul internațional pentru refacerea economică a Țării Sovietelor (vezi volumul de față, p. 337—338). Într-o hotărîre

specială, intitulată „Cu privire la ajutorul proletar pentru Rusia Sovietică” și adoptată la 5 decembrie 1922, congresul a cerut ca, paralel cu forța politică a proletariatului mondial, să fie mobilizată și întreaga lui forță economică în vederea acordării unui sprijin real imediat primului stat socialist din lume în opera de refacere a economiei naționale.

O atenție deosebită a acordat congresul situației din diferite secții ale Internaționalei Comuniste. În comisii speciale și în ședințe plenare a fost discutată activitatea partidelor comuniste din Franța, Spania, Italia, Cehoslovacia, Polonia, S.U.A., Iugoslavia, Danemarca și din alte țări. V. I. Lenin a acordat un mare ajutor la soluționarea unei serii de probleme legate de activitatea diferitelor secții ale Internaționalei Comuniste. În perioada pregătirilor pentru congres și în timpul lucrărilor acestuia, Lenin a avut întâlniri cu reprezentanți ai partidelor comuniste și cu alți delegați la congres, pe care i-a ajutat să elaboreze o politică și o tactică justă de acțiune revoluționară. Lenin a acordat o atenție deosebită lucrărilor comisiei italiene, în centrul căror a stat problema unificării partidului comunist și a partidului socialist din Italia. În octombrie și în noiembrie 1922, el a avut întâlniri cu A. Gramsci, N. Bombacci, A. Graziadei, A. Bordiga, care aveau păreri diferite în problema unificării. C.C. al P.C. (b) din Rusia a adresat membrilor delegației italiene o scrisoare cu privire la tactica comuniștilor italieni. Toate acestea au ajutat delegaților italieni să adopte o poziție unică la votarea rezoluției în problema italiană. La 11 decembrie 1922 Lenin a adresat lui C. Lazzari — unul dintre întemeietorii Partidului socialist italian și adept al afilierii lui la Internaționala Comunistă — o scrisoare în care, comunicându-i hotărârea adoptată de congres cu privire la unificarea partidului, a îndemnat pe socialiștii italieni să depună „toată strădania” pentru realizarea unificării (vezi „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI, p. 517—518).

Hotărârile adoptate de congres și de comisiile lui au ajutat partidele comuniste să-și lichideze greșelile oportuniste de dreapta și sectare-dogmatice, au contribuit la transformarea secțiilor Internaționalei Comuniste în partide marxist-leniniste de tip nou — 297.

- 167 Lenin se referă la articolul său „Despre «stîngismul» copilăros și despre spiritul mic-burghez” (vezi Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 297—331). — 301.
- 168 Expresia „de două ori doi fac o lumînare de stearină” îi aparține lui Pigasov, personaj din romanul „Rudin” de Turgheniev, caracterizat prin atitudinea sa de misogin. Contestînd că femeia e capabilă de a gîndi strict logic, Pigasov declară: „Un bărbat poate să spună, de exemplu, că de două ori doi nu fac patru ci fac cinci sau trei și jumătate, pe cînd o femeie va spunc că de două ori doi fac o lumînare de stearină”. — 313.

- 169 V. I. Lenin se referă la tezele intitulate „Structura organizatorică, metodele de acțiune și conținutul activității partidelor comuniste“, care au fost adoptate de Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste. — 314.
- 170 Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat la 16 noiembrie 1922 o hotărîre care prevedea că în cursul lunii ianuarie 1923 efectivele armatei vor fi reduse de la 800 000 la 600 000 de oameni. Plenara din 18 decembrie 1922 a C.C. al P.C. (b) din Rusia a confirmat această hotărîre a Biroului Politic, arătînd totodată că reducerea efectivelor armatei trebuie să fie compensată printr-o îmbunătățire a tehnicii militare și recomandînd în acest scop ca C.C.P. să găsească mijloace pentru refacerea urgentă a uzinelor militare. Plenara a recomandat ca, în numele celui de-al VIII-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, sa se adreseze tuturor popoarelor un apel în care să se sublinieze din nou că R.S.F.S.R. năzuiește spre realizarea dezarmării generale și să se ceară popoarelor să înfrîngă împotrivirea pe care această propunere a Țării Sovietelor o întîmpină din partea celorlalte state.

Al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia a confirmat din nou și în mod solemn, în numele a milioane de oameni ai muncii, voința sa de pace și de muncă pașnică. „În fața pericolului unor noi războaie, în fața turbatei curse a înarmărilor pe care au inițiat-o guvernele capitaliste, în fața infamiei tratatului de la Versailles și a mașinațiilor colonialiste ale statelor burgheze — se spunea în apelul adoptat de congres —, muncitorii și țărani din R.S.F.S.R. își ridică iarăși glasul spre a preveni popoarele asupra primejdiilor ce le amenință.

Oameni ai muncii din lumea întregă ! Voi toți care nu doriți decît să fiți lăsați să munciți în pace, uniți-vă eforturile cu cele ale Rusiei Sovietice, pentru a asigura pacea, pentru a feri omenirea de noi și monstruoase războaie de exterminare !...

Al X-lea Congres al Sovietelor, confirmînd în mod solemn politica sa de pace, cheamă pe toți să sprijine această politică, cheamă toate popoarele să ceară guvernelor lor pace. Cauza păcii se află în mâinile popoarelor. Pentru preîntîmpinarea pericolului unor noi războaie este nevoie de unirea eforturilor tuturor oamenilor muncii din lumea întregă. Omenirii ruinate, înfometate și istovite de chinuri și de suferințe, trebuie să i se asigure cu orice preț pacea“. — 317.

- 171 *Colonia rusă din Statele Unite ale Americii*, care în deceniul al 3-lea al secolului nostru număra, după calcule aproximative, circa trei milioane de oameni, se compunea în majoritate din emigranți care, din motive politice, economice și religioase, părăsiseră Rusia înainte de revoluție ; elementele burgheze, nobiliare și intelectuale care fugiseră din Rusia după Revoluția Socialistă din Octombrie formau o infimă parte a acestei colonii. Deosebirea în ce privește situația economică și socială a acestor grupuri, precum și deosebirea de atitudine față de Rusia Sovietică